

## Věc C-88/24

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1  
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

2. února 2024

**Předkládající soud:**

Juzgado de Primera Instancia n.º 1 de Fuenlabrada (Španělsko)

**Datum předkládacího rozhodnutí:**

31. ledna 2024

**Žalobkyně:**

A. B. D.

**Žalovaná:**

Bankinter Consumer Finance, E. F. C., S. A.

**Předmět původního řízení**

*Revolvingová* kreditní karta – Zneužívající povaha – Posouzení zneužívající povahy – Důsledky případného prohlášení neplatnosti

**Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce**

Článek 267 SFEU – Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Důsledky neplatnosti zneužívajícího ujednání – Dodatečná náhrada pro spotřebitele – Sankce – Přiměřenost sankcí – Nekalé obchodní praktiky – Posouzení úvěruschopnosti spotřebitele – Roční procentní sazba nákladů (RPSN) – Neuvedení RPSN nebo neuvedení dodatečných předpokladů – Důsledky

**Předběžné otázky**

**První.** Brání čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 takovému soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého je úvěrová instituce po prohlášení neplatnosti smlouvy o úvěru oprávněna požadovat po spotřebiteli kromě vrácení

převedené jistiny a zákonných úroků z prodlení ode dne výzvy k zaplacení uvedené ve výroku rozsudku také zákonné úroky za čerpání úvěru spotřebitelem, a to od okamžiku, kdy k čerpání došlo?

**Druhá.** Brání čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13 takovému soudnímu výkladu vnitrostátního práva, který rozšiřuje posouzení zneužívající povahy na přiměřenost ceny, podle něhož spotřebitel nemůže po prohlášení neplatnosti smlouvy o úvěru požadovat po úvěrové instituci dodatečnou náhradu nad rámec částky, která s ohledem na celkovou částku přijatou dlužníkem převyšuje vypůjčenou jistinu?

**Třetí.** Je v případě, že je ujednání nebo smlouva prohlášena za neplatnou z důvodu, že je zneužívající nebo porušuje povinnosti uložené věřiteli, povinnost věřitele odškodnit spotřebitele prostřednictvím náhrady, která v každém případě není nižší než zákonná úroková sazba zvýšená o pět procentních bodů nebo, je-li vyšší než zákonná úroková sazba zvýšená o pět procentních bodů, smluvní úroková sazba, přiměřenou sankcí ve smyslu směrnic 93/13, 87/102 a 2008/48?

**Čtvrtá.** Brání článku 8 a 23 směrnice 2008/48 takovému výkladu vnitrostátního práva, podle něhož v případě, že věřitel poruší povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele, pouhé stanovení správních sankcí vylučuje možnost prohlásit úvěrovou smlouvu za neplatnou nebo uložit jiný občanskoprávní důsledek?

**Pátá.** Může být v souladu s čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 1 směrnice 93/13 pro účely posouzení zneužívající povahy způsobu odložené platby u revolvingové kreditní karty jedním z faktorů pro její posouzení skutečnost, že prodávající nebo poskytovatel nenabídl spotřebiteli možnost zvolit si způsob platby na konci měsíce, který je rovněž k dispozici v nabídce produktů, nebo že navedl spotřebitele k volbě způsobu odložené platby, čímž upřednostnil zájmy prodávajícího nebo poskytovatele před zájmy spotřebitele?

**Šestá.** Může být v souladu s čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 pro účely posouzení jasnosti a srozumitelnosti smlouvy o úvěru na dobu neurčitou jedním z prvků pro její posouzení skutečnost, že ve výpočtu roční procentní sazby nákladů nejsou uvedeny dodatečné předpoklady, z nichž se vychází při jejím výpočtu, nebo že nejsou uvedeny v samotné smlouvě?

**Sedmá.** Brání čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 směrnice 93/13, jakož i článek 15 směrnice 87/102 a článek 23 směrnice 2008/48 takovému vnitrostátnímu ustanovení, podle kterého může úvěrová instituce v případě, že ve smluvních informacích není uvedena roční procentní sazba nákladů nebo dodatečné předpoklady pro její výpočet, požadovat po spotřebiteli zákonný úrok v dohodnutých lhůtách?

### **Uplatňovaná ustanovení unijního práva**

- Směrnice Rady 87/102/EHS ze dne 22. prosince 1986 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru, ve znění směrnice Rady 90/88/EHS, čl. 1a odst. 7 a článek 15.
- Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU, body 10 a 24 odůvodnění a čl. 3 odst. 1; čl. 4 odst. 1 a 2; čl. 6 odst. 1; čl. 7 odst. 1; článek 8; čl. 8a odst. 1 první odrážka; a článek 23.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2161, čl. 6 odst. 1; čl. 7 odst. 1; a čl. 11a odst. 1.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS, ve znění směrnice Komise 2011/90/EU; body 31 a 43 odůvodnění a čl. 5 odst. 1 písm. g) a odst. 5; článek 8; čl. 10 odst. 2 a 4; článek 13; čl. 19 odst. 5 první pododstavec; článek 23; čl. 30 odst. 2; a příloha I část II písm. e).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, ve znění směrnice 2023/2673, článek 16e.
- Nařízení Evropské centrální banky (EU) 2021/379 ze dne 22. ledna 2021 o rozvahových položkách úvěrových institucí a sektoru měnových finančních institucí (přepřacované znění) (ECB/2021/2), příloha II část 2 tabulka kategorií nástrojů, kategorie aktiv, bod 2 (Úvěry), podbody 1 b) a 1 c).
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2225 ze dne 18. října 2023 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice 2008/48/ES, body 35, 41 a 73 odůvodnění a čl. 9 odst. 2 písm. g); články 18 a 31.

### **Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva**

- Código Civil (občanský zákoník), čl. 6 odst. 3, článek 1303 a čl. 1896 první pododstavec.
- Ley de 23 de julio de 1908 sobre nulidad de los contratos de préstamos usurarios (zákon ze dne 23. července 1908 o neplatnosti lichvářských úvěrových smluv), článek 3.
- Ley 3/1991, de 10 de enero, de Competencia Desleal (zákon č. 3/1991 ze dne 10. ledna 1991 o nekalé soutěži), článek 7.
- Ley 7/1995, de 23 de marzo, de Crédito al Consumo (zákon č. 7/1995 ze dne 23. března 2003 o spotřebitelském úvěru), článek 13.

- Ley 16/2011, de 24 de junio, de contratos de crédito al consumo (zákon č. 16/2011 ze dne 24. června o smlouvách o spotřebitelském úvěru), čl. 10 odst. 3 písm. g); čl. 14 odst. 2; čl. 16 odst. 2 písm. g); čl. 21 odst. 2; články 25 a 34; a příloha I.
- Ley 2/2011, de 4 de marzo, de Economía Sostenible (zákon č. 2/2011 ze dne 4. března 2011 o udržitelném hospodářství), článek 29.
- Orden ECC/159/2013, de 6 de febrero, por la que se modifica la parte II del anexo I de la Ley 16/2011, de 24 de junio, de contratos de crédito al consumo (vyhláška ECC/159/2013 ze dne 6. února 2013, kterou se mění část II přílohy I zákona č. 16/2011 ze dne 24. června 2011 o smlouvách o spotřebitelském úvěru).
- Circular 8/1990, de 7 de septiembre, del Banco de España (oběžník Španělské centrální banky č. 8/1990 ze dne 7. září 2013).

### **Stručný popis skutkového stavu a původního řízení**

- 1 Dne 17. května 2003 uzavřela žalobkyně A. B. D. se žalovanou, úvěrovou institucí Bankinter, smlouvu o kreditní kartě.
- 2 Karta (dále jen „původní karta“) měla následující vlastnosti:
  - a) Jednalo se o úročený úvěr z kreditní karty (*extended card debt*) podle tabulky kategorií uvedené v nařízení (EU) 2021/379, příloze II, části 2, tabulce kategorií nástrojů, kategorií aktiv, bodě 2 (Úvěry), podbodě 1b) (zejména odložené platby). Měsíční splátka činila 5 % z čerpané jistiny, minimálně 30,05 eura, ačkoli žalobkyně mohla telefonicky změnit způsob splácení na jiný procentní podíl (vyšší než 5 %) nebo jinou pevnou částku.
  - b) Jednalo se o kreditní kartu na dobu neurčitou.
  - c) Jednalo se o *revolvingovou* kreditní kartu podle nařízení (EU) 2021/379, přílohy II, části 2, tabulky kategorií nástrojů, kategorie aktiv, body 2 (úvěry), podbodou 1 c) (revolvingové úvěry).
  - d) Úvěrový limit karty byl na uvážení úvěrové instituce. Kromě toho měla nominální měsíční úrokovou sazbu (NIR) 1,52 % a roční procentní sazbu nákladů (RPSN) 19,84 %. Smlouva neuvádí, z jakých dodatečných předpokladů vychází při výpočtu RPSN u smlouvy na dobu neurčitou.
- 3 Žalovaná dále neprokázala, že již dříve posoudila úvěruschopnost žalobkyně. Ve smlouvě je uvedeno pouze to, že je důchodkyně a pobírá invalidní důchod ve výši 468 eur, je vdaná v režimu odděleného jmění manželů, vlastní jedno obydlí a má dvě další debetní/kreditní karty.

- 4 Kromě toho „Pravidla pro vydávání kreditních karet Bankinter“ stanovila, že existují dva typy karet, jedna s platbou na konci měsíce a druhá s odloženou platbou (původní karta je druhého typu). Z žaloby vyplývá, a žalovaná neprokazuje opak, že žalobkyni nenabídla způsob platby na konci měsíce.
- 5 Dne 18. března 2021 uzavřela žalobkyně novou smlouvu o revolvingové kreditní kartě (dále jen „druhá karta“) na dobu neurčitou, s úvěrovým limitem 6 200 eur a s odloženou splatností. NIR činila 16,38 % a RPSN 17,67 %. Žalobkyně si druhou kartu sjednala online. V online rozhraní byl menší význam přikládán způsobu platby na konci měsíce a větší význam byl přikládán způsobu platby, který měla původní karta, nebo způsobu odložené platby s novými podmínkami. Žalobkyně si zvolila nové podmínky s pevnou splátkou ve výši 100 eur a minimální platbou ve výši 3 % z čerpané jistiny. Žalobkyně tvrdí, že právní vztah je stejný a že druhá karta je pouhou změnou původní karty.
- 6 Dne 17. března 2023 podala žalobkyně proti žalované žalobu u Juzgado de Primera Instancia nº 1 de Fuenlabrada (soud prvního stupně č. 1 ve Fuenlabradě, Španělsko).

### **Hlavní argumenty účastnic původního řízení**

- 7 Žalobkyně se v rámci žaloby domáhá zrušení ustanovení o úrokové odměně a způsobu platby („umořovací systém“) z důvodu jejich zneužívající povahy ve smyslu směrnice 93/13/EHS. Tvrdí, že smluvní ujednání jsou nečitelná a navíc nejsou jasná a srozumitelná (nejsou „transparentní“). Podpůrně se domáhá neplatnosti ujednání o poplatku za oznámení nesplacené splátky, rovněž z důvodu jeho nesrozumitelnosti nebo zneužívající povahy. V obou případech navrhuje jakožto důsledky neplatnosti použití článku 1303 občanského zákoníku.
- 8 Žalovaná nesouhlasí s tvrzeními žalobkyně.

### **Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce**

#### *Úvodní poznámky*

- 9 Španělské soudy možná neuplatňují vnitrostátní právo způsobem, který je v souladu se směrnicí 93/13/EHS a směrnicemi o spotřebitelském úvěru (směrnice 87/102/EHS, směrnice 2008/48/ES a směrnice (EU) 2023/2225 ve lhůtě pro provedení).
- 10 Pokud jde o hlavní návrhové žádání žalobkyně, kterým se domáhá neplatnosti karet z důvodu porušení směrnice 93/13/EHS, mezi provinčními soudy panuje hluboký rozkol (dokonce i mezi senáty samotného Audiencia Provincial de Madrid (provinční soud v Madridu, Španělsko) specializovanými na smlouvy o úvěru se zneužívajícími ujednáními), pokud jde o to, zda je obecně systém

*revolvingového* splácení jasný a srozumitelný, anebo naopak není, nebo zda je třeba provést analýzu každého jednotlivého případu na základě všech okolností.

*První a druhá předběžná otázka. Režim náhrad podle směrnice 93/13*

- 11 V rozsudku Soudního dvora ze dne 15. června 2023, *Bank M.* (Následky zrušení smlouvy), C-520/21, EU:C:2023:478 (dále jen „rozsudek *Bank M.*“), bylo uvedeno následující:

„Článek 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1 [směrnice 93/13/EHS] musí být vykládány v tom smyslu, že

- nebrání soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého má spotřebitel právo požadovat po úvěrové instituci náhradu jdoucí nad rámec vrácení zaplacených měsíčních splátek a poplatků uhrazených v souvislosti s plněním této smlouvy, jakož i zaplacení zákonných úroků z prodlení ode dne výzvy k zaplacení, jsou-li respektovány cíle směrnice 93/13 a zásada proporcionality, a
- brání soudnímu výkladu vnitrostátního práva, podle kterého má úvěrová instituce právo požadovat po spotřebiteli náhradu jdoucí nad rámec vrácení finančních prostředků vyplacených na základě plnění této smlouvy, jakož i zaplacení zákonných úroků z prodlení ode dne výzvy k zaplacení“.

- 12 Ve španělské judikatuře neexistuje jednotný názor na to, které vnitrostátní ustanovení by mělo být použito v případě prohlášení smlouvy o *revolvingovém* úvěru za neplatnou. Různá ustanovení, která by mohla být použita, jsou následující:

a) Článek 1303 občanského zákoníku, který stanoví, že „[j]e-li smluvní závazek prohlášen za neplatný, smluvní strany si navzájem vrátí věci, které byly předmětem této smlouvy, přírůstky těchto věcí a částku zaplacenou jako protiplnění za tyto věci včetně úroků, s výjimkou případů stanovených v následujících člancích“.

b) Článek 3 zákona ze dne 23. července 1908 o neplatnosti lichvářských úvěrových smluv (dále jen „zákon o lichvě“), který stanoví, že „[p]o prohlášení neplatnosti smlouvy podle tohoto zákona je dlužník povinen odevzdat pouze přijatou částku; pokud zaplatil část této částky a dlužné úroky, vrátí věřitel dlužníkovi to, co s ohledem na celkovou přijatou částku převyšuje vypůjčenou jistinu“. Pokud jde o tento zákon, je třeba jej považovat za vnitrostátní zákon o potlačování lichvy, který rozšiřuje posouzení zneužívající povahy na přiměřenost ceny či úhrady ve smyslu čl. 8a odst. 1 první odrážky směrnice 93/13.

c) Článek 1896 odst. 1 občanského zákoníku, podle kterého „příjemce bezdůvodné platby, pokud nejednal v dobré víře, je povinen zaplatit zákonný úrok, jde-li o peněžitou částku, nebo plody, které získal či měl získat, pokud z obdrženého plnění plynou“.

- 13 Judikatura ve prospěch prohlášení smluv za neplatné z důvodu netransparentnosti *revolvingového* způsobu platby však uvádí, že vztah zaniká v souladu s článkem 1303 občanského zákoníku (např. rozsudek Audiencia Provincial de Madrid (provinční soud v Madridu) č. 466/2023 ze dne 26. října 2023, senát 25.<sup>a</sup>, ES:APM:2023:16355). Použití článku 1303 občanského zákoníku nebylo problematické při prohlášení zneužívající povahy jednotlivých ujednání smlouvy o půjčce, aniž byla smlouva zrušena jako celek. Nicméně článek 1303, v případě zrušení v celém rozsahu, zakládá vzájemné vrácení, podle něhož nejen prodávající nebo poskytovatel zaplatí úroky z poplatků a výdajů, ale také zavazuje dlužníka k placení úroků z čerpání úvěru. Plnění a úroky obou smluvních stran se započítávají ve shodné výši (např. rozsudek Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) č. 356/2023 ze dne 8. března, ES:TS:2023:1097). Vzájemné *restitutio in integrum* však není v souladu s judikaturou uvedenou v rozsudku Bank M.
- 14 Na druhou stranu článek 3 zákona o lichvě pouze mění úvěr na bezplatný (bezúročný) úvěr, ale nestanoví dodatečnou náhradu, na kterou má spotřebitel nárok. Judikatura tento článek používá doslovně, aniž připouští jiné odchylky (rozsudek Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) 20/2024 ze dne 10. ledna, ES:TS:2024:19).
- 15 Ve španělském právu navíc režim vedlejších náhrad (úroků) přiznává relevanci zlé víře příjemce bezdůvodné platby, a to právě v čl. 1896 odst. 1 občanského zákoníku v rámci oddílu „Bездůvodné plnění“. Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) v zásadě uvádí, že článek 1303 občanského zákoníku upravuje vrácení vzájemných plnění, ale v případě, že bylo požádáno o vrácení plateb, které obdržely třetí osoby v důsledku zrušeného ujednání (například notářské a rejstříkové poplatky), rovněž uvedl, že „za účelem efektivit y čl. 6 odst. 1 směrnice, pokud jde o úroky, které mají být zaplacen y z částek, jež má spotřebitel obdržet, se obdobně použije článek 1896 občanského zákoníku, neboť kvalifikace ujednání jako zneužívajícího odpovídá zlé víře subjektu, který ujednání připravil“ (rozsudek Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) č. 725/2018 ze dne 19. prosince 2018, ES:TS:2018:4236). Další linie judikatury (rozsudek Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) č. 842/2011 ze dne 25. listopadu 2011, ES:TS:2011:7981) má přímo za to, že neplatnost pro rozpor se spotřebitelským právem „činí to, co spotřebitelé zaplatili, bezdůvodným a vratným“.
- 16 Podle předkládajícího soudu je článek 1303 občanského zákoníku příliš obecným pravidlem pro vypořádání („technická mezera“). Z tohoto důvodu musí být také a zejména v projednávané věci doplněn pravidly o bezdůvodné platbě, protože tato pravidla tím, že rozlišují mezi dobrou a zlou vírou příjemce plnění, umožňují vhodnější zacházení s prodávajícím nebo poskytovatelem odpovědným za neplatnost ujednání nebo smlouvy, přičemž omezují jeho právo na vrácení. Článek 25 zákona č. 16/2011 ze dne 24. června 2011 o smlouvách o spotřebitelském úvěru (dále jen „zákon č. 16/2011“), který je zvláštním zákonem a navazuje na občanský zákoník a zákon o lichvě, totiž právě pod nadpisem „Bездůvodné plnění“ stanoví právo spotřebitele na minimální odškodnění.

- 17 V této souvislosti Soudní dvůr rozhodl, že je na členských státech, aby prostřednictvím svých vnitrostátních právních předpisů vymezily podmínky, za kterých se určuje zneužívající povaha ujednání obsaženého ve smlouvě a platí konkrétní právní účinky tohoto rozhodnutí. Takové rozhodnutí však musí umožňovat obnovení právní a faktické situace, ve které by se spotřebitel nacházel, kdyby toto zneužívající ujednání nebylo sjednáno, zejména prostřednictvím **nároku na vrácení prospěchu, který k jeho tíži neoprávněně získal prodávající nebo poskytovatel** na základě uvedeného zneužívajícího ujednání. Vnitrostátní právní úprava ochrany zaručené spotřebitelům směrnicí 93/13 nemůže měnit podstatu této ochrany [rozsudek ze dne 30. června 2022, Profi Credit Bulgaria (Automatický zápočet v případě zneužívajícího ujednání), C-170/21, EU:C:2022:518, bod 43].
- 18 Podle předkládajícího soudu navíc zbavení prodávající nebo poskytovatele, který se dopustil pochybení, možnosti požadovat po spotřebiteli úroky vyplývá z výkladu a *contrario* čl. 1896 odst. 1 občanského zákoníku. Toto řešení je v souladu s evropskými harmonizačními návrhy týkajícími se vrácení z důvodu protiprávních smluv (článek 15:104 ve spojení s článkem 15:102 Principles of European Contract Law) a je v souladu s judikaturou Soudního dvora.

*Třetí předběžná otázka. Směrnice o spotřebitelském úvěru a přiměřenost sankcí*

- 19 Ve španělském právu článek 25 („Bezdůvodné plnění“) zákona č. 16/2011 stanoví: „1. Každé bezdůvodné plnění podle smlouvy o úvěru se okamžitě úročí zákonnou úrokovou sazbou. Pokud je smluvní úrok vyšší než zákonný úrok, okamžitě se úročí smluvním úrokem. 2. Pokud bylo bezdůvodné plnění způsobeno podvodem nebo nedbalostí ze strany věřitele, má spotřebitel nárok na náhradu způsobené škody, která v žádném případě nesmí být nižší než zákonný úrok zvýšený o pět procentních bodů nebo smluvní úrok, je-li vyšší než zákonný úrok, zvýšený o pět procentních bodů“. Článek 13 zákona č. 7/1995 ze dne 23. března 1995 o spotřebitelském úvěru (dále jen „zákon č. 7/1995“), který předcházel zákonu č. 16/2011, měl téměř totožné znění.
- 20 Tato pravidla jsou pro věřitele ve smyslu článku 15 směrnice 87/102 přísnější než zákon o lichvě nebo občanský zákoník. Představují rovněž přísnější ustanovení ve smyslu směrnice 93/13.
- 21 Navíc, jak již Soudní dvůr připomněl, soud musí v mezích možností uplatnit vnitrostátní procesní pravidla tak, aby vyvodil všechny důsledky, které podle vnitrostátního práva vyplývají ze zjištění zneužívající povahy dotčeného ustanovení, aby bylo dosaženo výsledku určeného čl. 6 odst. 1 uvedené směrnice, tedy že toto ustanovení není pro spotřebitele závazné (rozsudek ze dne 30. května 2013, Jörös, C-397/11, EU:C:2013:340, body 52 a 53). Kromě toho čl. 10 odst. 2 směrnice 2008/48/ES musí být vykládán v tom smyslu, že vnitrostátnímu soudu, kterému byl předložen spor o pohledávkách z úvěrové smlouvy ve smyslu této směrnice, ukládá povinnost zkoumat i **bez návrhu**, zda byla dodržena informační povinnost stanovená v tomto ustanovení, a vyvodit důsledky, které podle



vnitrostátního práva vyplývají z porušení této informační povinnosti, za podmínky, že sankce splňují požadavky stanovené v článku 23 téže směrnice (rozsudek ze dne 7. listopadu 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 a C-483/18, EU:C:2019:930, bod [5]9).

- 22 Španělské soudy se však zdráhaly použít článek 13 zákona č. 7/1995 a článek 25 zákona č. 16/2011. Kromě setrvačného uplatňování občanského zákoníku hraje zřejmě roli i údajně nepřiměřená sankce pro věřitele, zejména pokud se má za to, že věřitel nejednal v dobré víře. Znění zákona č. 16/2011 totiž vychází ze zákona č. 7/1995, který byl přijat v kontextu vyšších úrokových sazeb. V jiných oblastech však unijní právo stanoví ještě přísnější sankce.
- 23 Vzhledem k výše uvedenému vyvstává otázka, zda je použití těchto pravidel v souladu se zásadou proporcionality.

*Čtvrtá předběžná otázka. Občanskoprávní sankce za neposouzení úvěruschopnosti*

- 24 Soudní dvůr rozhodl, že články 8 a 23 směrnice 2008/48 musí být vykládány v tom smyslu, že vnitrostátnímu soudu ukládají, aby z **úřední povinnosti** zkoumal, zda došlo k porušení předsmmluvní povinnosti věřitele stanovené v článku 8 této směrnice, tj. povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele, a vyvodil důsledky, které z porušení této povinnosti vyplývají ve vnitrostátním právu, za podmínky, že sankce splňují požadavky tohoto článku 23 (rozsudek ze dne 5. března 2020, OPR-Finance, C-679/18, EU:C:2020:167, bod 46).
- 25 V projednávané věci sice neexistovala povinnost posoudit úvěruschopnost jako taková ke dni vydání původní karty, ale unijní a vnitrostátní právní předpisy (rovněž pro *revolvingové* karty) stanoví dynamickou povinnost, která se obnovuje před výrazným navýšením celkové výše úvěru. V průběhu let došlo k výrazné změně disponibilního limitu původní karty, aniž žalovaná prokázala, že provedla posouzení úvěruschopnosti. Navíc bylo pochybné, zda jsou karty pro žalobkyni vzhledem k její osobní a finanční situaci vhodné.
- 26 V případě porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost stanoví španělské právo správní sankce (článek 34 zákona č. 16/2011), které jsou zatím čistě teoretické a neúčinné, ale občanskoprávní sankce nestanoví, alespoň ne výslovně. Nesplnění povinnosti posoudit úvěruschopnost by však mělo vést k občanskoprávním sankcím. Soudní dvůr uvádí, že k tomu, aby sankce byla účinná a odrazující, je třeba odpovědné osoby připravit o hospodářský prospěch z porušení předpisů, kterých se dopustili. Stejně tak tato sankce nemůže dostatečně účinným způsobem zajistit ochranu spotřebitelů před riziky nadměrného zadlužení a platební neschopnosti, o niž usiluje směrnice 2008/48, pokud nemá vliv na situaci spotřebitele, jemuž byl smlouvou poskytnut úvěr v rozporu s článkem 8 této směrnice [rozsudek ze dne 10. června 2021, Ultimo Portfolio Investment (Lucembursko), C-303/20, EU:C:2021:479].
- 27 Kromě toho musí být podle Soudního dvora články 8 a 23 směrnice 2008/48 vykládány v tom smyslu, že nebrání tomu, aby byl věřitel v případě, že nesplnil

povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele, sankcionován v souladu s vnitrostátním právem neplatností smlouvy o spotřebitelském úvěru a zánikem jeho nároku na zaplacení sjednaných úroků, i když tato smlouva byla stranami v plném rozsahu splněna a spotřebitel v důsledku nesplnění výše uvedené povinnosti neutrpěl škodlivé následky [rozsudek ze dne 11. ledna 2024, Nárokuj, C-755/22, EU:C:2024:10, bod 52].

- 28 V tomto ohledu se zdá, že španělské právo není v souladu se směrnicí 2008/48, protože nestanoví občanskoprávní důsledky za neuposouzení úvěruschopnosti.

*Pátá předběžná otázka. Nekalé obchodní praktiky*

- 29 Žalovaná neprokázala, že při vydání první karty nabídla žalobkyni kartu se způsobem platby na konci měsíce. Zdá se, že nabídla pouze způsob odložené platby. Směrnice 2008/48 sama o sobě neukládá povinnost nabízet různé způsoby platby *revolvingového* úvěru. Zavazuje pouze k prohlášení požadovanému v jejím čl. 5 odst. 5 a čl. 10 odst. 4 a stále probíhá provedení směrnice 2023/2225, která vyžaduje předložení škály možností. Praktika žalované však může být nekalá, protože je zavádějící. Některé právní řády totiž vyžadují, aby byla připojena alternativní nabídka umořitelného úvěru (např. francouzský právní řád; viz článek L 312 62 Code de la consommation). Ve Španělsku již bylo na tento problém upozorněno: „institute by neměly automaticky volit smluvně stanovenou minimální splátku pro splacení úvěru“ (Španělská centrální banka, Návrh pokynů transparentnosti revolvingového úvěru 2023, dostupné na <https://www.bde.es/wbe/es/entidades-profesionales/operativa-gestiones/consultas-publicas/consultas-publicas-banco-espana/>).
- 30 Kromě toho, ačkoli se směrnice (EU) 2023/2673 na projednávanou věc nevztahuje, v případě sjednání druhé karty na dálku by mohla být možnost rozvržení rozhraní považována za „zneužívající“ ve smyslu bodu 41 odůvodnění uvedené směrnice, protože se jedná o možnosti, které směřují spotřebitele k volbě nebo krokům, z nichž má prospěch obchodník, které však nemusí být v zájmu spotřebitelů, prezentace možností volby jiným než neutrálním způsobem, například zvýrazněním určitých možností prostřednictvím vizuálních, zvukových nebo jiných prvků, když je spotřebitel žádán o rozhodnutí.
- 31 Kromě toho Soudní dvůr již rozhodl, že konstatování nekalého charakteru obchodní praktiky ve smyslu směrnice 2005/29 představuje jeden z prvků, o nějž může příslušný soud opřít posouzení zneužívajícího charakteru smluvních ujednání týkajících se této praktiky obsažených ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem ve smyslu směrnice 93/13 [rozsudek ze dne 10. června 2021, Ultimo Portfolio Investment (Lucembursko), C-303/20, EU:C:2021:479].

*Šestá a sedmá předběžná otázka. Výpočet RPSN*

- 32 Podle čl. 10 odst. 2 směrnice 2008/48 „[ú]věrová smlouva jasně a výstižně uvádí: [...] g) roční procentní sazbu nákladů a celkovou částku splatnou spotřebitelem,

vypočtené v okamžiku uzavření úvěrové smlouvy; uvedeny musí být veškeré předpoklady použité pro výpočet této sazby“. V článku 19 odst. 5 prvním pododstavci směrnice 2008/48 se totiž uvádí: „[v] případě potřeby mohou být při výpočtu roční procentní sazby nákladů použity dodatečné předpoklady uvedené v příloze I“.

- 33 Pokud jde o úvěry na dobu neurčitou, včetně revolvingových úvěrů, byla část II písm. e) přílohy I směrnice 2008/48 zavedena směrnicí Komise 2011/90/EU ze dne 14. listopadu 2011, kterou se mění část II přílohy I směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES, kterou se stanoví dodatečné předpoklady pro výpočet roční procentní sazby nákladů. Španělské právo provedlo dodatečné předpoklady směrnice 2011/90 doslovně. Článek 21 zákona č. 16/2011 stanoví, že v případě, že smluvní dokument neobsahuje odkaz na RPSN, je povinnost spotřebitele omezena na zaplacení zákonného úroku v dohodnutých splátkách.
- 34 Soudní dvůr rozhodl, že, jak uvádí body 31 a 43 odůvodnění směrnice 2008/48, informace spotřebitele o celkových nákladech úvěru ve formě sazby vypočítané podle jednotného matematického vzorce má **zásadní význam**. Tato informace totiž přispívá k transparentnosti trhu, jelikož spotřebiteli umožňuje porovnat nabídky úvěrů. Dále spotřebiteli umožňuje posoudit rozsah jeho závazku (rozsudek ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, bod 90). Soudní dvůr rovněž rozhodl, že **neuvedení údajů o RPSN ve smlouvě o úvěru musí být postavena na roveň situace**, kdy smlouva obsahuje pouze matematický vzorec pro výpočet této RPSN, **který není doplněn údaji nezbytnými** k provedení tohoto výpočtu (rozsudek ze dne 20. září 2018, EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, bod 66).
- 35 Stejně tak měl Soudní dvůr za to, že [praktika spočívající v] uvedení nižší RPSN v úvěrové smlouvě, než ve skutečnosti je, musí být kvalifikována jako „klamavá“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 směrnice 2005/29, pokud vede nebo může vést k tomu, že průměrný spotřebitel učiní rozhodnutí o obchodní transakci, které by jinak neučinil. Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby ověřil, zda tomu tak ve věci v původním řízení je. Konstatování nekalého charakteru takové obchodní praktiky představuje jeden z prvků, na jejichž základě může příslušný soud postavit podle čl. 4 odst. 1 směrnice 93/13 své posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání týkajících se nákladů na úvěr poskytnutý spotřebiteli (rozsudek ze dne 15. března 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, bod 47).
- 36 V projednávané věci nebyly v původní smlouvě o kartě výslovně uvedeny předpoklady pro výpočet RPSN. Smlouva obsahovala pouze odkaz na oběžník Španělské centrální banky č. 8/1990 ze dne 7. září. Předpoklady použité pro výpočet RPSN nebyly ani ve smlouvě o druhé kartě výslovně uvedeny. Smlouva samozřejmě odkazuje na vzorec uvedený v příloze I zákona č. 16/2011, který je obsahuje. Vzhledem k tomu, že úvěrové instituce v té či oné variantě tato ujednání o výpočtu RPSN odkazem používají, je třeba vyjasnit, zda jsou taková ujednání přípustná, nebo zda naopak získání uvedených informací předpokládá uskutečnění kroků, které vzhledem k tomu, že již spadají pod právní rešerše, nebylo možné od

průměrného spotřebitele rozumně očekávat [rozsudek ze dne 13. července 2023, Banco Santander (Odkaz na oficiální index), C-265/22, EU:C:2023:578, bod 60].

- 37 Konečně, pokud má RPSN zásadní význam a vynechání dodatečných předpokladů pro výpočet je třeba přirovnat k situaci, kdy RPSN není uvedena ve smlouvě o úvěru, vyvstává otázka, zda vnitrostátní pravidlo, které umožňuje úvěrové instituci požadovat zákonný úrok z čerpání úvěru podle směrnice 93/13, nenarušuje odrazující účinek a zásadu účinné ochrany spotřebitele. Takové pravidlo by nemuselo být v souladu s judikaturou vyplývající z rozsudku Bank M a navíc by nemuselo respektovat přiměřenou, účinnou a odrazující povahu sankcí, které musí členské státy stanovit za porušení vnitrostátních ustanovení v souladu s článkem 23 směrnice 2008/48.
- 38 Tato otázka je obzvláště důležitá, protože v projednávané věci by k tomu, aby žalovaná byla zbavena práva na úroky, mohlo být nutné nejen odlišně vykládat občanský zákoník a zákon o lichvě, ale také vyloučit použití speciálně zavedeného vnitrostátního pravidla (*lex specialis*) pro vady smlouvy způsobené vadami ve vyjádření RPSN.